

матеріально-технічної бази, дидактичного та методичного забезпечення діяльності.

Основний етап програми включав у себе безпосередню реалізацію структурних компонентів моделі та програми формування психологічної готовності студентів з обмеженими фізичними можливостями до самостійної навчальної діяльності. У програму роботи на основному етапі включено комплекс заходів, які забезпечують зміст психолого-педагогічних засобів впливу на особистість студента з інвалідністю з метою формування визначених компонентів психологічної готовності до самостійної навчальної діяльності.

Для реалізації завдань основного етапу програми використовувалися такі спеціальні засоби психолого-педагогічного впливу:

- індивідуальна та групова робота;
- авторський факультативний спецкурс «Організація самостійної навчальної діяльності студентів»;
- тренінг психічної саморегуляції;
- індивідуальне психологічне консультування.

Зважаючи на провідну роль мотиваційного компоненту в формуванні психологічної готовності студентів з обмеженими фізичними можливостями до самостійної навчальної діяльності, першим етапом реалізації програми стало формування у студентів позитивної мотивації до самостійної роботи.

При необхідності у процесі реалізації програми проводилося індивідуальне психологічне консультування з окремими студентами-інвалідами, як з тими, які не виявляють активності у роботі, стійкого бажання відвідувати заняття, демонструють іронічне ставлення до експериментальної програми чи невдоволення через необхідність додаткових витрат часу і власних зусиль, недовіру до очікуваних результатів, так і з тими, що потребують додаткової індивідуальної роботи. Індивідуальна робота використовувалася також у випадках, коли групові форми надання психологічної допомоги виявлялись недоцільними або у випадках, коли слід було зберегти анонімність.

Заключний етап реалізації програми формування психологічної готовності студентів з обмеженими фізичними можливостями до самостійної навчальної діяльності являє собою обробку отриманих результатів, зворотного зв'язку з усіма учасниками освітнього процесу; внесення у програму необхідних змін та доповнень з урахуванням особливостей організації самостійної навчальної діяльності студентів з інвалідністю різних нозологій; подальша робота з програмою після її доопрацювання.

Розроблена та апробована модель формування психологічної готовності студентів з обмеженими фізичними можливостями до самостійної навчальної діяльності включає в себе сукупність психолого-педагогічних засобів, спрямованих на розвиток усіх її компонентів: мотиваційного, когнітивного, операційно-процесуального та емоційно-вольового.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОЗВІЛЛІ ДІТЕЙ З ФІЗИЧНИМИ ВАДАМИ

Рабійчук Сергій Олександрович

Кафедра соціальної роботи ХІСТ ВМУРол „Україна”
29009, м. Хмельницький, вул. Толбухіна, 2 А

Колективні ігри виступають ефективною формою соціально-культурної комунікації для дітей з фізичними вадами. Саме ігровий колектив як соціальне мікросередовище розвитку особистості є засобом формування співпраці. В умовах ігрового співтовариства відбувається трансляція та обмін елементами соціально-культурного досвіду, особистісної рефлексії і корегування соціального знання, перевірка навичок соціальної взаємодії.

Ці факти дозволяють розглядати організоване ігрове співтовариство як форму соціальної творчості, яка позитивно відображається на реабілітації та подальшому розвитку особистості дитини, дозволяє відчувати себе повноцінним та

щасливим. Доречним тут буде згадати слова В. Сухомлинського, який підкреслює, що «знедолена природою дитина не повинна знати, що вона малозлібча. Виховання такої дитини повинно бути у сто разів ніжнішим, чутливішим, дбайливішим» [3].

Психологічною передумовою розвитку ігрового колективу є зміна соціальної ситуації в житті дитини: система дитина - дорослий (сім'я) доповнюється взаємодією в системі дитина - дитина. Взаємодія в колі сім'ї здатна задовольнити потребу в оцінці, однак можливість адекватної взаємної оцінки в цьому випадку обмежена соціальною роллю дитини, а також прагненням до емоційної єдності, емоційної близькості членів сім'ї. Гармонія і цілісність психологічних компонентів взаємодії представлені саме в спілкуванні з однолітками: ідентифікація з однолітками відкриває можливість найбільш адекватно задовольняти потребу в оцінці, і потребу самому оцінювати партнера по грі.

Саме взаємне оцінювання є джерелом емоціонального життя в грі. Ускладнюючись і заглиблюючись, емоційний простір гри надалі здобуває форми змагання, суперництва, взаємної симпатії, дружби в структурі ігрового колективу. Спільна гра для дітей з фізичними вадами - шлях з'єднання почуття індивідуальної волі із цінностями людського співтовариства.

Можливість здійснення спільної ігрової діяльності серед однолітків залежить не тільки від одного граючого, але і від дій його партнерів по ігровому колективу. У цьому випадку необхідно вибудовувати відкриті відносини з діями партнерів по грі, узгоджувати свої дії з діями інших, домовлятися про розподіл ролей, про початок і кінець гри, вирішувати виникаючі по ходу ігрової діяльності конфлікти, приймати можливі зміни правил гри, тобто допускати різного роду конвенції. Ігрові конвенції сприяють відкритому поводженню особистості дитини, розумінню в умовах ігрового співтовариства. Саме на конвенціональному рівні дитина граючи здобуває емоційну чуйність, реалізує можливість розуміння внутрішнього спокою інших хто приймає участь у грі. Ігрове спілкування в режимі діалогу дозволяє розглядати особистість не як об'єкт впливу, а в

ролі суб'єкта ігрових відносин, підкреслюючи тим самим самоцінність особистості дитини, активізуючи процеси її самосвідомості. Діалог - це не просто словесна форма, а сама суть взаємодії, незалежно від засобів, які вона використовує [2].

Провідними принципами ігрової діяльності дітей з фізичними вадами мають стати:

- принцип гуманізму (ресурсу, що орієнтує на пошук позитивного, доброго, для подолання «кризових ситуацій», на актуалізацію потенційних можливостей, закладених у дитині, що визнає абсолютну цінність дитини, як особистості, його унікальність, право на свободу вибору);

- принцип реалістичності (орієнтує на постановку реально досяжних цілей реабілітації, що виходять із можливостей дитини з вадами здоров'я).

Спільний характер ігрової взаємодії і особистісна активність стають головною організуючою умовою розвитку особистості дитини з фізичними вадами, а ігровий колектив однолітків забезпечує можливість соціалізації і простору особистісної самореалізації.

Таким чином, реабілітація засобами гри означає в загальному виді відновлення дитини з порушенням у розвитку в правах на культурний, історичний та соціальний досвід, досягнення максимально можливої для даної дитини інтеграції в суспільство в доступних для неї сферах.

Література:

1. Каган М.С. Философия культуры. - СПб.: Петрополис, 1996. - С. 152.
2. Культура досуга / Под ред. В.М.Пича, И.В.Бестужева-Лада и др. - К. : КДУ, 1990. - 240 с.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. - Київ, 1988. - С. 34.